

מסורת הש"ס

- (א) [מקסמה פ"ח ה"ג,
(ב) [לעיל ק"י: וש"נ],
(ג) [מכש"ל פ"ו מ"ה,
(ד) [קדושין ה' כ"א: וש"נ].

רבינו גרשום

המבשל חלב בחלב.
איבעית אימא מר אמר
חזא ומר אמר חזא ולא
פליגי כלומר מ"ד לוקה
אבישול אבל אכילה לא
לקי. ומ"ד אינו לוקה
אכילה דאין איסור חל
על איסור אבל אבישול
לקי. מיתבי המבשל במי
חלב כו' הפיגול והנותר
הוא הכא חזון דאיסור
בשר בחלב חל על פיגול
ועל נותר: והמחל שמרים
של שמן כו' פ"א מוחל
שבת תחלה כשדורכין
הדיתים לעשות שמן מה
שבת תחלה כמים הוא
ואין שמן גמור. תאמר
בפרה ורחל שלא נאסרה
עמו בשחיטה הואיל ואינו
נאסר עמו בשחיט' עם
הגדי לא יאסר עמו
בבישול חיל בחלב אסור
כל שיש לו חלב אסור.
בחלב אחרות גדולה מנין
כגון פרה. אחרות גדולה
שלא נכנסה עמו לדיר
להתעשר כלומר כל מעשר
בקר וצאן בקר בפ"ע
וצאן בפ"ע. מה לאמו
שכן נאסרה עמו בשחיטה
תאמר באחרות הקטנה
בחלב שלא נאסרה עמו
בשחיטה אחרות גדולה
תוכיה שלא נאסרה עמו
בשחיטה תאמר באחרות
גדולה נמי תיתי מביניא
כו' כלומר מאמו מה
לאמו שכן נאסרה עמו
בשחיטה תאמר באחרות
גדולה שלא נאסרה עמו
בשחיטה אחרות קטנה
תוכיה שלא נאסרה עמו
בשחיטה תאמר עמו
בבישול ואם נקיש מה
לאחרות קטנה שלא
נכנסה עמו לדיר להתעשר
אין אנו יכולין להקשות
שהיא נכנסה עמו לדיר

כל הבשר פרק שמיני חולין

קיד.

עין משפט
נר מצוה

ק"א ב ג מ"י פ"ט מהל'
מאכלות אסורות הלכה
ו' סמך לאחין קמא טו"ע
י"ד טימן פו סעיף ו' [ו]:
ק"ד ד מ"י פ"י מהלכות
טומאת אוכלין הלכה
ד:
ק"ה ה מ"י שם הלכה יג:

לענין רש"י

מישג"א. נסיד החלב.

שיטה מקובצת

א' דהא גדי בטהורה
משתי' כדאמרין גדי
להוציא את הטמאה:
ב' הלכך להכי אתא וגדי
משמע ליה:

ומר אמר חזא כו'. מ"ד לוקה קאי אבישול דחזא איסורא הוא
ומ"ד אין לוקה קאי אכילה דאס' לא התרו בו משום אכילה חלב
אלא משום שזר בחלב אינו לוקה דלא אתי איסור שזר בחלב ומייל
לאיסור חלב: נמי חלב. מישג"א בלע"ז: הפגול והנוסר. אלמא

אע"ג דלסיקרי וקיימי אתי איסור שזר
בחלב ומייל עלייהו והוא הדין נמי אס'
שזל חלב בחלב אלמא מרבוץ דגדי
נפקא לן דחיל על כל איסורין: האי
תנא. נמי סבר בכל איסורין דלאיסור
חל על איסור ואינהו סברי לה כמ"ד
אין איסור חל על איסור ותנאי טו"ע
איפליגו זה: הרי הן כחלב. להכשיר
את הזרעים וחלב נקרא משקה דכתיב
(שופטים ד) ותפתח את נאד החלב
ותשקהו: והמחל. משקה הז' מן
המים: הרי הוא כשמן. ושמן איקרי
משקה דכתיב (ישעיה כה) משתה
שמים: אין לי אלא בחלב אמו.
כלומר עו: ס"ל. מקרא שני: בחלב
אמו. דמיתר לרבויה כל חלב זהמה
טוהרה דהאי תנא לא מנריך ליה
לדשמואל דחלב זכר וחלב שחוטה וחלב
טמאה מחד קרא ללגופי' נפקין דהא אמו
כתיב ולא שחוטה ולא זכר ולא טמאה
דחא גדי יאכתיב וצטוהרה משחתי
כדאמרין [ק"ג]. להוציא את הטמאה ועל
כרחיק אמו נמי טוהרה דאי אמו
טמאה לא הוי איהו טוהר הלכך להכי
זאלא אתא וגדי משמע ליה גדי
דווקא וזכר חיה ושאר בהמות מגדי
יתירא נפקי לאיסורא דאי סבירא
ליה גדי הכל כמשמע אפילו עגל
וטלה למה ליה לרבויה חלב פרה
ורחל והא אמו כתיב ודקמן (דף קטו).
דמשמע לן יתורא דגדי גדי לר"ע
למעוטי חיה ועוף הני מיילי למאן
דמשמע ליה גדי ואפילו עגל וטלה
אתי קרא יתירא למעוטי אכל למאן
דמשמע ליה גדי דווקא קראי יתירי
לרבויה אמו דאי למעוטי לא אינטריך
וחד למעוטי טמאה ולשלי לא אינטריך
קרא דמשמעויות יליף ליה כדאשכחנא
גבי ר"ע לקמן דאמר שליל גדי מעליא:
הא אפ"ה ליה. שפיר בק"י: מעיקרא
דדינא. מתחלת הדין דקמני מה אמו
שלא נאסרה עמו בהרבעה נאסרה
עמו בצשול וזה מתחלת של ק"ו ויש
להקשות מה לאמו שכן נאסרה ליסחט
עמו ביום אחד. ולהכי נקט מעיקרא
דדינא פירכא משום דפעמים מקשה
על סוף הדין כגון דקמני סיפא פרה

ביון דע"א אכילה לא קאי. תימא אימא איפכא כדאמר בסמוך
כיון דאשול לקי אכילה נמי לקי: המבשל במי חלב
פטור. איסורא מיהא איכא דהא כותח מנסיוזי דחלבא עבדי ליה
כדאמר בריש אלו עוברין (פסחים דף מ"ב). ואמרין לעיל (דף ק"א): דאסור
לאכול שזר בכוחו: בחלב פרה

כיון דעל אכילה לא לקי אבישול נמי לא
לקי ואיכא דאמרי אבישול כולי עלמא לא
פליגי דלקי כי פליגי אאכילה מאן דאמר
אינו לוקה דהא אין איסור חל על איסור
ומאן דאמר לוקה להכי אפקה רחמנא
לאכילה בלשון בישול כיון דאבישול לקי
אאכילה נמי לקי ואיבעית אימא מר אמר
חזא ומר אמר חזא ולא פליגי מיתבי
המבשל במי חלב פטור ידם שבשולו בחלב
פטור העצמות והגידים והקרנים והטלפים
שבשולן בחלב פטור הפגול והנותר והטמא
שבשולן בחלב חייב האי תנא סבר כ' איסור
חל על איסור המבשל במי חלב פטור מסייע
ליה לריש לקיש דתנן ג' דמי חלב הרי הן
כחלב והמחל הרי הוא כשמן אמר ריש
לקיש לא שנו אלא להכשיר את הזרעים
אבל לענין בישול בשר בחלב מי חלב אינו
כחלב תנו רבנן בחלב אמו אין לי אלא בחלב
אמו בחלב פרה ורחל מנין אמרת קל וחומר
ומה אמו שלא נאסרה עמו בהרבעה נאסרה
עמו בבשולו פרה ורחל שנאסרו עמו בהרבעה
אינו דין שנאסרו עמו בבשולו תלמוד לומר
בחלב אמו והא למה לי קרא הא אתיא ליה
אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעיקרא

דדינא פירכא מהיכא קא מיייתת לה מאמו מה לאמו שכן נאסרה עמו
בשחיטה תאמר בפרה שלא נאסרה עמו בשחיטה תלמוד לומר בחלב אמו
תניא אידך בחלב אמו אין לי אלא בחלב אמו בחלב אחרות גדולה מנין אמרת
ק"ו ומה אמו שנכנסה עמו לדיר להתעשר נאסרה עמו בבשול אחרות שלא
נכנסה עמו לדיר להתעשר אינו דין שנאסרה עמו בבשול תלמוד לומר בחלב
אמו והא למה לי קרא הא אתיא ליה אמר רב אשי משום דאיכא למימר
מעיקרא דדינא פירכא מהיכא קא מיייתת לה מאמו מה לאמו שכן נאסרה
עמו בשחיטה תאמר באחרות גדולה שלא נאסרה עמו בשחיטה תלמוד לומר
בחלב אמו אשכחן אחרות גדולה אחרות קטנה מנין אתיא מביניא מהי תיתי
תיתי מאמו מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה אחרות גדולה תוכיה מה
לאחרות גדולה שלא נכנסה עמו לדיר להתעשר אמו תוכיה ורחל
הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה הצד השווה שבהן שהוא
בשר ואסור לבשל בחלב אף אני אביא אחרות קטנה שהוא בשר ואסור
לבשל בחלב אי הכי אחרות גדולה נמי תיתי מביניא אין הכי נמי אלא בחלב
אמו למה לי מבעי ליה לכדתניא בחלב אמו אין לי אלא בחלב אמו
היא

ורחל שנאסרו עמו בצשול וזה סוף הדין ואם היה מקשה ואומר זהמה טמאה תוכיה שנאסרה עמו
בהרבעה ולא נאסרה עמו בצשול אף אתה אל תתמה על פרה ורחל כו' זו היא פירכא על סוף הדין: חלב אחרות גדולה מנין. אני
שמעתי דהיינו פרה שהיא מין זהמה כמותה אכל מין גדול הוא ומהאי קרא גופיה דריש ותנא אחריתא הוא ולישניה הוא דשני ועוד דלא
נפק ליה פרה ורחל מיתורא דחד קרא אלף פרה לחודה דחלוקה מן הגדי בשני חילוקין חדא דנאסרה עמו בהרבעה וחדא דאין נכנסת
עמו לדיר להתעשר אכל רחל שנכנסת עמו לדיר להתעשר דהא מעשר בקר וצאן כתיב (ויקרא כ) וכל אכל כמשמע לא נפקא ליה מיניה
שחטא עמו בצשול הלכך יליף ברישא פרה והדר אתיא ליה רחל בהלך השוה דלוקמן. בקר אינו נכנס עם הצאן להתעשר בפרק בתרא
דבכורות (דף ג'). ומה אמו. שאינה חלוקה ממנו לענין מעשר דהא מינה היא ואע"פ שכבר ילדה עדיין היא ראויה ליכנס עמו לדיר
להתעשר דגדייה יולדת בחוץ שנחת ונכנסת עם צנה לדיר להתעשר כשעדיין לא נכנסה להתעשר כדתיא בצבורות (דף כ'):
גדייה שילדה שלש צנות וכל צנוטה ילדו שלש [שלש] כולן נכנסות לדיר להתעשר ואפ"ה חלקה הכתוב ממנו לאוסרה עמו בצשול: אחרות
גדולה. פרה שאינה נכנסת כו': תלמוד לומר בחלב אמו. קרא יתירא לרבויה כל חלב וממילא אימנא פרה דאשכחן דחלקה
ממנו לענין מעשר תחלק ממנו לבישול: אחרות קטנה. רחל: מביניא. מאמו ומאחרות גדולה: סיסי מאמו. דמה אמו שלא
נאסרה עמו בהרבעה נאסרה עמו בצשול אחרות קטנה שנאסרה עמו בהרבעה אינו דין שנאסרה עמו בצשול: מה לאמו כו':
אי הכי אחרות גדולה נמי סיסי מביניא. מאמו ומאחרות קטנה ומתני הדין שהרי אין להשיב עליו והכי דנין מה אמו שנכנסת עמו לדיר
נאסרה עמו בצשול אחרות גדולה לא כל שכן וכי פרכת מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה תאמר באחרות גדולה אחרות קטנה תוכיה
ותו ליכא למיפריך מה לאחרות קטנה שכן לא נכנסה כו' אלמא מפלגי דינא נפקא לן כך שמעתי וקשיא לי היכי נימא אחרות
קטנה תוכיה הא אכתי לא קיימא לן אחרות קטנה לאיסורא. ואני שמעתי דהכי פריך מאי חזית דאחרות גדולה נפקא לן מקרא
וקטנה מביניא תיפוק ליה אחרות קטנה מרבוץ דקרא וגדולה מביניא וקשיא לי חדא דמסתברא קרא כי רצי לאחרות גדולה
לאיסורא